

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ВІННИЦЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ ТА
ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ»**

Циклова комісія правових та психологічних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора

з навчально-виховної роботи

ВСЛ ВКРЕПІЗМУ

Лілія ЗАБРОДІНА

«31» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Галузь знань: 08 Право

спеціальність: 081 Право

освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр

освітня програма – освітньо-професійна програма «Право»

освітня кваліфікація: фаховий молодший бакалавр з права

Форма навчання	Курс	Семестри	Лекції	Практичні	ІРС	Разом	СРС	Форма контролю
денна	II	IV	15	15	2	120	88	залік

2022 - 2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» для студентів спеціальності 081 Право, освітня програма – освітньо-професійна програма «Право»

Розробник: Наталія ДОБІЖА, викладач циклової комісії правових та психологічних дисциплін

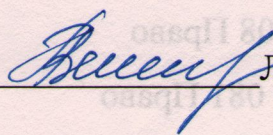
Затверджено на засіданні циклової комісії правових та психологічних дисциплін

протокол № 1 від «31» серпня 2022 року

Голова циклової комісії Тетяна ВДОВИЧЕНКО

Схвалено методичною радою ВСП ВФКЕП ЗУНУ,

протокол № 1 від «31» серпня 2022 року

Голова методичної ради ВСП ВФКЕП ЗУНУ Лілія ЗАБРОДІНА

Форми контролю	СРС	Резом	ІРС	Індивідуальні	Лекції	Семестрні	Курс	Форми навчання
змік	88	120	2	12	12	IV	II	денна

1.Опис навчальної дисципліни
«Конституційне право зарубіжних країн»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS - 4	Галузь знань: 08 Право	Блок обов'язкових дисциплін, цикл професійної підготовки
Змістових модулів – 2 (4 – й семестр)	Спеціальність: 081 Право	Рік підготовки
Загальна кількість годин – 120 год.		2-й
		Семестр
		4-й
		Лекції
		15 год.
		Практичні, семінарські
		15 год.
		Лабораторні
		-
		Самостійна робота
		88 год.
		Індивідуальні завдання:
		2 год.
		Вид контролю:
		Залік, 4 – й семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних — 2	Освітньо-професійний ступінь: <u>фаховий молодший бакалавр</u>	

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1 Мета вивчення дисципліни

Мета дисципліни: розкрити сутність конституційного права конкретних країн або, іншими словами, національні державно-правові системи, які вивчаються як в аналітичному, так і в синтетичному плані.

Завдання дисципліни:

- засвоєння студентами найважливіших категорій і положень науки державного права;
- вміння орієнтуватися в державно-правовому законодавстві;
- самостійно оцінювати сучасні тенденції розвитку державно-правових інститутів;
- враховувати зарубіжний досвід конституційно-правового розвитку демократичних країн, що має практичне значення для державного будівництва в Україні.

Коментар: орієнтовний тематичний план з курсу Конституційне право зарубіжних країн будується на певних методичних принципах:

- поетапний розгляд теорій розвитку Конституційного права зарубіжних країн деяких держав світу, та їх аналіз.
- визначення обсягу самостійної роботи з урахуванням розробленої кафедрою методики тестових завдань та запитань, що виносяться на позааудиторне вивчення студентами матеріалу.

2.2.Завдання вивчення дисципліни

В результаті проведення лекцій студенти повинні знати структуру і зміст курсу, вміти знаходити зв'язок між темами курсу та іншими юридичними дисциплінами, а також вміти використовувати отримані знання для вирішення практичних задач.

В результаті вивчення курсу «Конституційне право зарубіжних країн» студенти повинні:

- використовувати загальні поняття і категорії;
- застосовувати теоретичні знання в юридичній практиці;

- знаходити необхідну юридичну та іншу літературу для поповнення своїх теоретичних знань;
- розрізняти окремі типи, форми держави та характерні їм функції;
- визначати основні шляхи побудови суверенної, соціальної, демократичної правової держави;
- розмежовувати правові відносини в суспільстві;
- давати аналіз і тлумачення нормам права, нормативно-правовим актам;
- використовувати правові процедури захисту прав і свобод людини;
- обґрунтовувати законність і доцільність прийнятих правових рішень;
- виділяти основні етапи і стадії правотворчого процесу.

1.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

В результаті вивчення дисципліни «**Конституційне право зарубіжних країн**» студенти повинні володіти такими загальнокультурними компетенціями (ЗК):

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Уміння планувати та організовувати свою професійну діяльність.

ЗК7. Грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати. .

В результаті вивчення дисципліни “**Конституційне право зарубіжних країн**” студенти повинні володіти такими фаховими компетентностями (ФК)

ФК14. Здатність і готовність особи у різноманітних соціальних ситуаціях ефективно взаємодіяти з людьми в системі міжособистісних відносин, правильно визначаючи особистісні особливості й емоційний стан інших людей, обираючи адекватні способи спілкування й реалізуючи їх у процесі взаємодії.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Конституційне право зарубіжних країн є системоутворюючою, фундаментальною, базовою, основною навчальною дисципліною для всієї

юриспруденції, яка вводить у вивчення решту юридичних дисциплін і є основою їх пізнання.

2.5.Програмні результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми, студенти повинні досягти програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН5. Використовувати у професійній діяльності нормативно- правові акти України та рекомендації належних правозастосовчих (законодавчих, судових, правоохоронних тощо) практик у галузі юридичної освіти та науки.

ПРН6. Оприлюднювати серед фахівців і нефахівців юридичну інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід в галузі професійної діяльності.

3.Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна частина

Розділ 1. Загальні засади конституційного права зарубіжних країн.

ТЕМА № 1. Предмет, джерела і завдання навчальної дисципліни

Виникнення й еволюція державного (конституційного) права зарубіжних країн. Основні групи країн, що вивчаються. Поняття державного (конституційного) права. Державне (конституційне) право кожної країни - основна галузь національної системи права. Співвідношення термінів «конституційне» і «державне» право. Державне (конституційне) право як основна галузь права, як наука і навчальна дисципліна.

Державне (конституційне) право як основна галузь права. Предмет конституційно-правового регулювання і конституційно-правових відносин у зарубіжних країнах. Політичний характер цих відносин у зарубіжних країнах. Метод державного (конституційного) права зарубіжних країн. Інститути державного (конституційного) права зарубіжних країн, що визначають систему курсу державного (конституційного) права зарубіжних країн. Суб'єкти й об'єкти конституційно-правових відносин.

Джерела державного (конституційного) права зарубіжних країн: конституція, конституційні, органічні і звичайні закони. Судові прецеденти і

рішення органів конституційного нагляду. Конституційні звичаї. Нормативні акти голів держав і урядів. Акти, видані в порядку тлумачення законів. Парламентські регламенти. Доктринальні джерела. Співвідношення юридичної сили різних джерел державного (конституційного) права. Місце і роль державного (конституційного) права в національних державно-правових системах.

Основні тенденції розвитку державного (конституційного) права зарубіжних країн. Факти, що визначають розвиток конституційного права. Вплив міжнародної інтеграції і міжнародного права на політичні інститути і конституційні права різних країн.

Державне (конституційне) право зарубіжних країн як наука. Формування державного (конституційного) права як самостійної галузі юридичної науки, її основні напрямки і тенденції розвитку. Юридичний і соціально-політичний характер цієї науки. Предмет і методи вивчення.

Завдання навчальної дисципліни. Побудова навчального курсу, його внутрішня структура. Завдання освоєння навчального матеріалу.

ТЕМА № 2. Основи теорії конституції зарубіжних країн

Поняття і сутність конституції. Співвідношення конституцій і дійсності. Конституції юридичні і фактичні, фіктивні і реальні, демократичні і реакційні.

Загальне і особливе в зарубіжних конституціях. Об'єкти конституційного регулювання, тенденція до розширення їх кола.

Особливості конституцій держав, що здійснюють перехід до ринкової економіки. Особливості конституцій соціалістичних держав і держав, що розвиваються.

Форма і структура конституцій. Значення преамбул, перехідних, тимчасових і заключних положень. Мова і стиль конституцій.

Прийняття конституцій. Внесення змін до конституцій. Умови, за яких можливі відміни конституцій.

Класифікація конституцій: за формою, за порядком їх прийняття, за способами внесення поправок і доповнень, за строками дії.

ТЕМ А № 3. Конституційно-правові основи суспільного ладу

Поняття конституційного ладу, його ознаки та умови. Взаємозв'язок між конституційним ладом, суспільним ладом і політикою держави. Закріплення конституційного ладу в конституціях.

Конституційне закріплення політичної системи держави. Політичний плюралізм як основа політичної системи демократичної держави. Конституційно-правовий статус основних суб'єктів політичної системи держави.

Економічна система держави та її правове регулювання. Економічний плюралізм як основа економічної системи демократичної держави.

Соціальна система та соціальна структура суспільства. Конституційно-правові принципи соціальної політики держави та їх реалізація. Конституційно-правові основи духовно-культурних відносин. Ідеологічний плюралізм як основа духовно-культурних відносин.

Поняття та ознаки засад конституційного ладу. Система та зміст принципів, що становлять засади конституційного ладу.

ТЕМА № 4. Конституційно-правовий статус людини і громадянина

Права людини в конституційному праві. Права людини і права громадянина (підданого). Різниця між правами і свободами. Еволюція конституційних прав і свобод. Суб'єкти конституційних прав і свобод.

Особливості конституційних формувань, що проголошують права і свободи. Співвідношення з обов'язками і відповідальністю. Рівність прав, свобод і обов'язків. Обмеження прав і свобод. Гарантії захисту основних прав і свобод.

Конституційно-правовий інститут громадянства (підданства). Поняття громадянства. Його вплив на об'єкт прав і свобод, обов'язків людини. Способи набуття і припинення громадянства. Безгромадянство і багатогромадянство. Режим іноземних громадян і осіб без громадянства. Інститут притулку. Вислання із країни. Видання іноземній державі.

Рівноправність. Вплив соціальної нерівності на реалізацію цього принципу. Відступ від нього в конституціях і поточному законодавстві в

адміністративній і судовій практиці. Расова, національна та інша дискримінація.

Класифікація прав і свобод: соціально-економічні, соціально-культурні, політичні, особисті. Їх конкретний зміст і можливість реалізації. Гарантії прав і свобод.

ТЕМА № 5. Форма держави

Співвідношення сутності, змісту і форми держави. Різноманітність форм сучасних зарубіжних країн і їх причини. Поєднання принципів розподілу влад, верховенства парламенту, механізм стримувань і протипаг.

Поняття та види форм державного правління. Характеристика абсолютних і конституційних (обмежених) монархій на прикладі конкретних держав. Виборна монархія. Теократична монархія. Республіканська форма правління, поняття і основні види. Президентська республіка. Парламентська республіка. Напівпрезидентська (змішана) республіка.

Поняття політико-територіального устрою і його значення для соціального управління. Фактори, що визначають політико-територіальний устрій.

Унітарна форма політико-територіального устрою. Централізована і відносно децентралізована унітарна держава. Децентралізована унітарна держава. Територіальна (обласна) автономія, її види: політична автономія, адміністративна автономія. Тенденція розвитку сучасного унітаризму.

Федеративна форма політико-територіального устрою. Поняття, ознаки, основні риси. Відмінність федерації від конфедерації. Правове становище суб'єктів федерації і федеральних територій. Проблема сецесії. Розподіл компетенції між загально-федеральною владою і органами суб'єктів федерації. Виняткова компетенція союзу, сфера спільної (конкуруючої) компетенції союзу і суб'єктів федерації. Залишкові повноваження. Механізм контролю центральної влади над діяльністю органів суб'єктів федерації. Основні тенденції розвитку сучасної зарубіжної федерації.

Поняття політичного режиму і його види. Фактори, що визначають встановлення політичного режиму і його еволюцію. Вплив політичного режиму на форму державного устрою. Відображення політичного режиму в

конституційному (державному) праві.

Демократичний режим і його ознаки. Різновиди демократичного державного режиму: режим ліберальної демократії і режим соціальної демократії. Різні форми обмеження демократії. Надзвичайне становище.

Поняття авторитарного політичного режиму і його різновиди. Тоталітарний державний режим. Воєнно-диктаторський режим. Монократичний режим. Клерикальний режим. Конституційно-авторитарний режим. Авторитарний режим особистої влади.

ТЕМА № 6. Вибори і референдум

Поняття та види форм безпосередньої демократії.

Поняття виборів, види виборів і їх конституційно-правове регулювання. Соціальна функція виборів. Періодичність виборів. Політичні партії і вибори. Поняття виборчого права і його основні принципи. Виборче право в об'єктивному розумінні. Загальне виборче право. Активне і пасивне виборче право. Виборчі цензи. Абсентеїзм, його причини і оцінка. Обов'язковість голосування і його оцінка. Принципи рівності у виборчому праві і способи його порушення: виборча геометрія (географія), «джерімендерінг». Прямі і непрямі (багатоступеневі) вибори, їх оцінка. Таємне голосування: мета і способи.

Виборчий процес. Його основні стадії. Виборчі округи. Реєстрація виборців і складання списків. Порядок висунення кандидатів. Праймеріз. Роль політичних партій у виборчому процесі. Виборча застава (або виборчий заклад). Законодавство про виборчі затрати. Порядок голосування.

Виборча система (в широкому і вузькому розумінні).

Мажоритарна виборча система, її різновидності: абсолютної більшості, відносної більшості, кваліфікованої більшості (на прикладах конкретних держав). Способи подолання нерезультативності першого туру голосування за мажоритарної виборчої системи абсолютної або кваліфікованої більшості. Оцінка системи.

Пропорційна виборча система. Корегування пропорційної виборчої системи: засоби визначення виборчого метра (квоти), метод дільників. Різні види

обмеження принципу пропорційності: правило найбільшої пересічної, розподіл мандатів в середині списку (система вільних списків, система зв'язаних списків), преференційне голосування, панаширування, загороджувальний пункт, сполучення списків (блокування). Оцінка системи. Поєднання мажоритарної і пропорційної виборчих систем у деяких країнах.

Напівпропорційна виборча система: система обмеженого вотуму, система єдиного голосу, що не передається, система кумулятивного вотуму.

Референдум, його поняття і види: факультативний референдум, обов'язковий референдум. Конституційний референдум. Народне вето. Соціальна функція референдуму. Конституційно-правове регулювання: ініціатива, призначення, агітаційна компанія, голосування, визначення результатів. Практика референдумів у різних країнах і їх оцінка. Плебісцит.

Інші форми безпосередньої демократії в зарубіжних країнах.

ТЕМА № 7. Система вищих органів влади

Складові елементи вищих органів влади, управління і конституційного нагляду. Основні риси і тенденції, притаманні цій системі.

Законодавча влада: парламент. Поняття парламенту і парламентаризму. Соціальне призначення і політична роль парламенту, як органу народного представництва. Фактори, які визначають юридичне і фактичне значення парламенту в механізмі державного управління суспільством.

Структура парламентів: однопалатні, двопалатні. Порядок їх формування і особливості правового статусу палат.

Внутрішня структура палат парламенту. Посадові особи палат і їх правове становище (віце-президент, спікер, лорд-канцлер і т.д.). Комітети і комісії палат, їх призначення і роль. Депутатські об'єднання, фракції, групи і т.д.

Соціальний і партійний склад парламентів.

Компетенція парламентів і акти, які приймаються парламентом (закони, приватні і публічні біллі, резолюції, постанови, звернення і т.д.). Способи обмеження компетенції парламенту.

Парламентські процедури. Законодавчий процес і його основні стадії.

Бюджетний процес. Форми парламентського контролю за діяльністю уряду: вотум довір'я і недовір'я, конституційний вотум, резолюція осуду, інтерпеляція, комітети по розслідуванню, омбудсмани. Судові процедури.

Правове становище депутата. Права і обов'язки депутата. Імунітет і індемнітет. Депутатські пільги і привілеї.

Соціальне призначення, політична роль глави держави в системі вищих органів держави. Одноосібний і колегіальний глава держави. Порядок заміщення посади глави держави. Юридичний і фактичний статус глави держави. Відповідальність глави держави (імпічмент).

Компетенція глави держави в залежності від форми правління і політичного режиму. Взаємовідносини глави держави з парламентом, урядом, державним апаратом. Повноваження глави держави у сфері вищого представництва в державі та поза її межами. Повноваження в сфері особистого статусу громадян (підданих). Надзвичайні повноваження. Акти глави держави. Контрасигнатура актів глави держави.

Апарат глави держави, його політична роль.

Соціальне призначення і політична роль уряду. Місце уряду в системі вищих органів. Види урядів. Уряд і кабінет. Поняття державної адміністрації.

Порядок формування уряду в залежності від форми правління. Їх партійний і соціальний склад. Роль підприємницьких організацій у прийнятті рішень урядовими органами.

Голова уряду, його правове становище і політична роль.

Компетенція уряду. Взаємовідносини з парламентом і главою держави. Методи впливу уряду на законодавчу діяльність парламенту. Регламентарна влада уряду. Делеговане законодавство, його сутність і види. Парламентська відповідальність уряду. Повноваження уряду у сфері зовнішньої політики. Надзвичайне повноваження.

Урядовий апарат, його функції і політична роль. Відомства і органи, які функціонують при уряді і його голові. Бюрократизація урядового апарату.

Органи конституційного нагляду і контролю та конституційна юстиція. Поняття і становище інституту конституційного контролю. Конституційний

контроль за часом використання, за правовими наслідками, за формою. Функції органів конституційного контролю.

ТЕМА № 8. Місцеве врядування і самоврядування

Поняття місцевого самоврядування, його соціальне призначення і політична роль. Основні концепції місцевого самоврядування. Принцип визнання і гарантування місцевого самоврядування як одна з основ конституційного ладу.

Місцеві органи самоврядування й управління. Моделі місцевих органів самоврядування й управління в зарубіжних країнах. Вплив адміністративно-територіального поділу на систему місцевих органів. Порядок організації, структура й функції місцевих органів самоврядування і управління. Органи місцевого самоврядування в Україні.

Взаємовідносини органів місцевого самоврядування з органами виконавчої влади. Форми і способи контролю з боку центральної влади. Відповідальність органів місцевого самоврядування.

ТЕМА № 9. Правоохоронні та правозахисні органи зарубіжних країн

Законність як необхідний елемент демократизації. Конституційно-правові принципи забезпечення законності і способи її охорони.

Поняття, соціальна функція і політична роль судової влади, її структура. Статус суддів, прокурорів, слідчих. Конституційно-правові принципи організації і діяльності суду. Система судів загальної юрисдикції. Адміністративна юрисдикція і адміністративна юстиція, їх соціальне призначення і політична роль. Прокуратура і адвокатура, їх організація і роль у правоохоронній діяльності.

Конституційний контроль і нагляд, їх форми і органи. Конституційна юрисдикція і юстиція.

Змістовий модуль 2. Особлива частина

Розділ 2. Основи конституційного права зарубіжних країн

ТЕМА № 10. Основи державного (конституційного) права Франції

Особливості конституційного права Великобританії і його джерела.

Конституційно-правовий статус людини і громадянина. Підданство. Громадянство Співдружності.

Економічна система. Форми власності і їх розвиток. Соціальна структура.

Політична система. Особливості партійної системи і основні політичні партії. Політична роль профспілок і підприємницьких організацій.

Виборче право і виборча система. Виборча застава.

Парламент Великобританії. Його структура, порядок формування палат, їх внутрішня організація і взаємовідносини. Повноваження палат. Законодавчий процес.

Правовий статус монарха Великобританії. Порядок престолонаслідування. Прерогативи і реальна роль монарха в управлінні державою.

Уряд і кабінет. Порядок формування і відповідальності. Правовий статус і роль прем'єр-міністра. Урядовий апарат.

Політико-адміністративний устрій території. Статус Уельсу, Шотландії, Північної Ірландії та ін. Місцеве самоврядування.

ТЕМА № 11. Основи державного (конституційного) права США

Конституція 1787 р. і її специфічні риси. Конституційний розвиток США. Зміст конституційних поправок. Порядок зміни конституції штатів.

Конституційний статус людини і громадянина. Біль про права.

Економічна система. Плюралізм форм власності. Соціальна структура суспільства і тенденції її розвитку. Середні прошарки.

Політична система. Політична система і політичні партії. Особливості двопартійної системи. Політична роль профспілок і підприємницьких організацій.

Виборче право і виборча система. Первинні вибори (праймерізм). Порядок виборів президента, віце-президента, конгресменів і сенаторів.

Конгрес США. Його структура, порядок формування палат, їх внутрішня організація і взаємовідносини. Повноваження палат. Особливі прерогативи сенату. Законодавчий процес. Імпічмент. Зовнішньополітичні функції.

Президент, віце-президент, їх повноваження. Кабінет. Виконавче управління. Федеральний апарат чиновників.

Верховний суд. Порядок формування і функції.

Правове становище штатів і федерального округу Колумбія. Залежні території. Органи штатів і місцевого самоврядування.

ТЕМА № 12. Основи державного (конституційного) права Франції

Конституційний розвиток Франції після Другої світової війни.

Конституція 1958 р., її наступні зміни.

Конституційний статус людини і громадянина.

Економічна система. Форми власності і їх розвиток. Соціальна структура.

Політична система. Особливості і основні політичні партії. Французькі профспілки і соціально-економічні організації підприємців.

Виборче право і виборча система. Виборча геометрія і виборчий закон.

Парламент Франції. Його структура, порядок формування палат, їх внутрішня організація і взаємовідносини. Конституційні обмеження компетенції парламенту (ст. 34, 37, 38 Конституції). Законодавчий процес. Законодавчий човник. Відсутність права інтерпеляції.

Президент. Порядок обрання і компетенція. Взаємовідносини з парламентом і урядом. Роль президента в законодавчому процесі. Акти президента.

Уряд (Рада міністрів, кабінет міністрів). Порядок формування і компетенція. Несумісність посади члена уряду з парламентським мандатом. Акти відповідальності. Контрасигнатура. Урядовий апарат.

Система конституційного контролю у Франції. Порядок формування і повноваження Конституційної Ради і Державної Ради.

Місцеве врядування і самоврядування. Форми контролю центру за місцевим самоврядуванням. Правовий статус заморських департаментів - Мартиніки,

Реюньону та ін.

ТЕМА № 13. Основи державного (конституційного) права ФРН

Конституційний розвиток Західної і Східної Німеччини після Другої світової війни. Об'єднання Німеччини. Основний закон ФРН 1949 р. Конституційна реформа 1968 р. Конституції земель. Конституційний статус людини і громадянина. Практика заборони на професії. Надзвичайне законодавство.

Економічна реформа. Форми власності і їх розвиток. Соціальна структура.

Політична система. Партийна система. Основні політичні партії і їх конституційно-правовий статус. Німецькі профспілки і соціально-економічні організації підприємців.

Виборче право і виборча система. Виборча геометрія. Виборчі округи. Система розподілу мандатів.

Федеральні державні органи. Законодавчий орган ФРН - Бундестаг, порядок його формування та організація. Бундесрат.

Федеральний президент. Порядок обрання, компетенція і реальна політична роль. Контрасигнатура актів президента, відповідальність.

Федеральний уряд. Порядок його формування і повноваження. Статус федерального канцлера. Особливість парламентської відповідальності. Поняття і сутність конструктивного вотуму.

Федеральний конституційний суд. Особливості конституційного контролю. Органи конституційного нагляду у землях.

Німецький федералізм. Правове становище земель і їх взаємовідносини з Союзом за нормальних і надзвичайних умов. Органи влади і врядування у землях.

Організація місцевого врядування і самоврядування.

ТЕМА № 14. Основи державного (конституційного) права Російської Федерації

Порядок прийняття Конституції Російської Федерації 1993 року, її структура та особливості. Порядок внесення змін до Конституції Російської Федерації.

Основи соціально-економічної структури Російської Федерації.

Політичні партії. Багатопартійність і її реальне значення. Профспілки. Громадські організації. Церква.

Правове становище особи в Російській Федерації. Права та свободи людини і громадянина та гарантії їх реалізації.

Виборче право і виборча система. Референдум.

Правовий статус Президента Російської Федерації. Центральне місце президента в системі державних органів. Уряд. Рада Безпеки. Рада Оборони.

Взаємовідносини президента, парламенту і уряду. Апарат президента.

Парламент. Організаційна структура. Правове становище і повноваження палат. Функції і повноваження парламенту. Законодавчий процес.

Конституційний суд Російської Федерації. Вирішення питання про конституційність актів виконавчої влади.

Федералізм. Правове становище суб'єктів федерації.

Муніципальна система.

ТЕМА № 15. Основи державного (конституційного) права Японії

Перша Конституція

Конституційний статус людини і громадянина, його гарантія. Польське громадянство й режим іноземців.

Економічна система. Форми власності та їх розвиток. Соціальна структура суспільства і тенденції її розвитку.

Політична система і її конституційно-правове регулювання. Політичні партії і громадські організації. Профспілкові об'єднання і організації підприємців. Об'єднання «Солідарність» і його роль у суспільно-політичному і державному житті. Роль церкви в політичному житті. Символіка польської держави.

Характеристика виборчого права і виборчої системи. Порядок обрання депутатів і сенаторів, членів національної ради. Виборчі округи. Система розподілу мандатів. Порядок відклику членів представницьких органів.

Сейм. Його склад, повноваження, організація, процедура, законодавчий процес. Уповноважений з громадських прав.

Конституційний трибунал і процедура конституційної відповідальності вищих посадових осіб.

Верхня палата контролю. Порядок її формування, повноваження, порядок діяльності, відповідальність.

Політико-адміністративний устрій території.

Місцеве самоврядування і місцеві органи державної адміністрації. Порядок формування, повноваження, відповідальність.

4. Структура навчальної дисципліни.

№ п/п	Найменування тем і розділів	Всього	Лекцій	Практичних	СРС	ІРС	Література
Змістовний модуль 1 Загальна частина							
	Розділ 1. Загальні засади конституційного права зарубіжних країн.						
1.1.	Предмет, джерела і завдання навчальної дисципліни	2	2				[1,2,4]
1.2.	Основи теорії конституції зарубіжних країн	17	2		15		[1,5,7]
1.3.	Конституційно-правові основи суспільного ладу	4	2	2			[1,4,8,9,11,18]
1.4.	Конституційно-правовий статус людини і громадянина	2		2			[1,4,8,9,11,18]
1.5.	Форма держави	2		2			[1,5,8,12]
1.6.	Вибори і референдум	2	2				[1,4,8,9,11,18]
1.7.	Система вищих органів влади	15			15		[1,5,8,12]
1.8.	Місцеве врядування і самоврядування	2		2			[1,4,8,9,11,18]
1.9.	Правоохоронні та правозахисні органи зарубіжних країн	17		2	15		[1,5,8,12]
	<i>Разом за модулем 1</i>	63	8	10	45		
Змістовний модуль 2 Особлива частина							
	Розділ 2. Основи конституційного права зарубіжних країн.						
2.1.	Основи державного (конституційного) права Великобританії	12		2	10		[1,5,8,12]
2.2.	Основи державного (конституційного) права США	4		2		2	[1,2,7,9,15,17]
2.3.	Основи державного (конституційного) права Франції	12	2		10		[1,4,5]

2.4.	Основи державного (конституційного) права ФРН	12	2		10		[1,4,6]
2.5.	Основи державного (конституційного) права Російської Федерації	15	2		13		[10,11]
2.6.	Основи державного (конституційного) права Японії	2	1	1			[1,4,5]
	<i>Разом за модулем 2</i>	57	7	5	43	2	
	Усього годин	120	15	15	88	2	

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теорія конституції в конституційному (державному) праві зарубіжних країн	2
2	Основи конституційно-правового статусу людини і громадянина	2
3	Органи виконавчої влади в зарубіжних країнах	2
4	Органи законодавчої влади в зарубіжних країнах	2
5	Правоохоронні та правозахисні органи зарубіжних країн	2
6	Основи конституційного права Великобританії	2
7	Основи конституційного права США	2
8	Основи конституційного права країн Азії	1

6. Самостійна робота

Самостійне завдання виконується у вигляді реферату обсягом до 20 сторінок. Метою виконання самостійного завдання є закріплення рівня теоретичних знань, набутих під час лекційних занять та індивідуальної роботи. Завдання вибирається студентом у відповідності з номером у списку групи.

Поля : верхнє, нижнє та ліве – 20 мм, праве – 10 мм. Робота може бути рукописною або друкованою і виконується українською мовою.

№ з/п	Тема курсу та тематика СРС	Години
4-й семестр		
1	Основні напрями і школи в науці конституційного права зарубіжних країн. 1. Скласти тестові завдання з теми (2-3 до кожного питання плану практичного заняття). 2. Скласти глосарій до теми з 10 термінів.	
Разом за тему		15
2	Європейська модель конституційного контролю. 1. Скласти тестові завдання з теми (2-3 до кожного питання плану практичного заняття). 2. Скласти глосарій до теми з 10 термінів.	
Разом за тему		15
3	Конституційно-правовий статус основних суб'єктів політичної системи держави. 1. Скласти тестові завдання з теми (2-3 до кожного питання плану практичного заняття). 2. Скласти глосарій до теми з 10 термінів.	
Разом за тему		15
4	Місце омбудсмана в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина. 1. Скласти тестові завдання з теми (2-3 до кожного питання плану практичного заняття). 2. Скласти глосарій до теми з 10 термінів.	
Разом за тему		10
5	Класифікація прав і свобод за різними критеріями. 1. Скласти тестові завдання з теми (2-3 до кожного питання плану практичного заняття). 2. Скласти глосарій до теми з 10 термінів.	
Разом за тему		10
6	Поєднання мажоритарної і пропорційної виборчих систем у деяких країнах. 1. Скласти тестові завдання з теми (2-3 до кожного питання плану практичного заняття). 2. Скласти глосарій до теми з 10 термінів.	
Разом за тему		10
7	Поняття та особливості консультативного референдуму. 1. Скласти тестові завдання з теми (2-3 до кожного питання плану практичного заняття).	

	2. Скласти глосарій до теми з 10 термінів.	
	Разом за тему	13
	Разом	88

7. Індивідуальні завдання. Теми рефератів:

1. Парламентська монархія в сучасному світі.
2. Судова влада в зарубіжних країнах.
3. Загальна характеристика конституції США.
4. Конституційний устрій ФРН.
5. Форма державного правління в зарубіжних країнах.
6. Загальна характеристика конституції Японії.
7. Виборчий процес в зарубіжних країнах. Інститут громадянства в різних країнах.
8. Види конституцій в зарубіжних країнах.

8. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, в тому числі з використанням мультимедійного проектора та інших ТЗН; індивідуальні заняття; робота в Інтернеті; виконання індивідуальних завдань.

9. Методи контролю

В процесі вивчення дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне тестування та опитування;
- підсумкове тестування по кожному змістовому модулю;
- директорська контрольна робота;
- оцінювання виконання індивідуального завдання;
- залік;

Підсумковий бал (за 100 - бальною шкалою) з дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

4-й семестр (Залік)

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Сума
Теми 1- 4 (модульна контр. роб., поточне оцінювання, тестовий контроль)	Директорська контрольна робота Теми 1- 6	Середнє арифметичне по поточним оцінкам	
25%	50 %	25 %	100 %
Тиждень (8)	Тиждень (15)	Тиждень (15)	

Шкала оцінювання (переведення)

За шкалою коледжу	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90 – 100	відмінно	A (відмінно)
85 – 89	добре	B (дуже добре)
75 – 84		C (добре)
65 – 74	задовільно	D (задовільно)
60 – 64		E (достатньо)
35 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання	FX
1 – 34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	F

«ВІДМІННО» - знання глибокі, міцні, системні. Студент вміє застосовувати їх для виконання завдань пошукового характеру, може самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, виявляти й відстоювати власну позицію.

«ДОБРЕ» - відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй бракує власних суджень. Студент вміє робити висновки, виправляти допущенні неточності, він знає суть понять, явищ, вміє пояснити основні теоретичні положення, може самостійно застосовувати знання в типових ситуаціях.

«ЗАДОВІЛЬНО» - відповідь правильна, але недостатньо осмислена. Студент розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати теоретичні положення. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразками.

«НЕЗАДОВІЛЬНО» - відповідь зі значними помилками і неточностями, студент відтворює менш як половину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення, елементарні завдання виконує лише за допомогою викладача

10. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма з дисципліни: «Конституційне право зарубіжних країн»
2. Матеріали комп'ютерних презентацій лекційного курсу «Конституційне право зарубіжних країн»
3. Питання для підготовки до здачі заліку.
4. Питання для поточного контролю.
5. Тестові завдання.
6. Презентації.
7. Пошукові роботи студентів.
8. Завдання для проведення модульного контролю, ДКР.

9. Рекомендована література

Базова

1. Бесчастний В.М. Філонов О.В. Субботін В.М. Пашков С.М. Конституційне (державне) право зарубіжних країн. - К.: Знання 2018.
2. Бостан С.К. Тимченко С.М. Державне право зарубіжних країн: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Запорізький юридичний ін-т МВС України Київський юридичний ін-т МВС України. - К. 2015.
3. Коваль В.С. Державне право зарубіжних країн: Навчально-методичний посібник до семінарських та індивідуальних занять з курсантами й студентами 2-го курсу / В.С. Коваль, Ю.Г. Медведєв; Луганська академія внутрішніх справ ім. 10-річчя незалежності України. - Луганськ: РВЛАВС, 2016.
4. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник / За заг. редакцією В.О. Ріяки. - К.: Юринком Інтер, 2012.
5. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навч.-метод. посіб. / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича / А.З.Георгіца (уклад.). — Чернівці: Рута 2018.
6. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн: Підручник. - 3-є стереотип, вид. - К.: АртЕк, 2022.

Допоміжна

7. Гом'єн Д. Короткий путівник Європейською конвенцією з прав людини. — Львів: Кальварія, 2020.
8. Європейська модель конституційної юстиції: теоретико-правові проблеми становища та розвитку: Автореф. дисертації кандидат юридичних наук: 12.00.01/ І.Г. Алексеєнко, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К., 2021.
9. Коломієць Ю.М. Інститут глави держави в системі вищих органів влади й управління зарубіжних країн. — Харків, 2021.

10. Конституції зарубіжних країн та України (основи конституціоналізму): Навчально-методичний довідник / Малишко М.1.2-ге вид., доп. — К.: МАУП, 2020.
11. Конституційний контроль як засіб захисту конституцій у національних правових системах континентального права: Автореф. дисертації кандидат юридичних наук: 12.00.02 / М.С. Кельман, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К., 2021.